

Landskap: Blekinge
 Härad: Bräkne län.
 Socken: Bräkne - Hoby.
 Uppteckningsår: 1934.

Upptecknat av: Elin Jansson.
 Adress: Jernavik Kullåkra.
 Berättat av: Kerstin Petersson.
 Född år 1859 i Bräkne - Hoby.

Uppteckningen rör		Smärkningar skärforsdyg	sid. 17.
Odens lundar	sid. 1.	Folkmedicin	" 18-24.
Bergfugla	" 2-3.	Väderleksmärke	" 25.
Sleggsman	" 4.	Barnsängskorvman	" 26.
Näcken	" 5-6.	Julen (diverse)	" 27-34.
Tomten	" 7-8.	Nyant (skjutning, nyel)	" 35-36.
Mjölkharen	" 9.	Barn skjannan tillskottet	" 37.
Glifferson	" 10.	Värfundagen	" 38.
Gräslar	" 11.	Packeseder	" 39-41.
Varulven	" 12.	Brinna om sin tillkom-	
Julem	" 13.	mande	" 42.
Varst	" 14-15.		
Om klote quibb	" 16.		42. sidor.

1 Blekinge
Språkens lbd.
Språkens - Hoby / sm.

uppt. av Elin Jansson,
1934
Knutstam

4495

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Odeno Lunda.

Oden hade tre Lunda, som skäl-
de. När jag var barn brukade de säga, om de
höorde ett Lunda skäl: "Det är Oden, som är ute
med sina Lunda. Den ene hade ett skärt skäl och
den andre ett grovt. Den tredje skäl var mera ihä-
ljf.

Blokinge

Bränne hn

Bränne-Noby sin

1934

4495 uppt. Klm Jeppan

Kullstam

Per. Klemm Petersen

J. 1859 i Bränne-
Noby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

En flicka som blev beröfven av hollen.

På ett ställe blev en flicka beröfven.
Hon var så långt kommen, att hon skulle gå in
därhemma. Då hollen tog henne med sig in i
berget. Det var vid i Fogdaskär.

Bergtagna brudföljen.

De talade mycket om holl för. Stora
brudklasser var Bergtagna av holl. I Silpinge har
en brudklass blivit Bergtagen.

Skogsomman.

De var rysligt rädda för skogsomman,
när de var ute och skulle ta kreaturen i jungfrurna.
Men då skulle de bara vända höjarna, så tillhade de
hem. Skogsomman var alldeles blåsig bak, men an-
vars sig hem ut som en gammal kätting. Och så
skutade hon.

4495

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

B.L.
1846-47
Brotne Hög
1934

1845-46
Brotne Hög
Född 1859 i Brotne Hög

Näcken:

Somliga sa, att näcken var som en
häst, en fölning på stranden. Andra såg hornen i
en annan skapnad, som en häst t. ex. Ibland
såg man hornen inte, utan han var som en ande.

P.N.

4495

Mord. Rön Jenson
KnutsonLUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Bristen In

Bn. Stoby

1734

Bn. Knutson Peterson

J. 1854 i Bn. Stoby

De kunde bli värkasjuka. Minnors
syster var och frälade vid sjön, och när hon kom
hem, fick hon blodstörning. De sa de, att det var
näckan, som varit åt henne.

Tomben.

Man talte om en gång, att det var en som
skulle på bröllop. Jungfrun skulle baka föningen,
medan frun sov. Men jungfrun somnade från
brödet. Då kom tomben och väckte henne, och han
lade bålet fyra stora kakor i ugnen, medan frun
sov.

Tomben var alltid vid vattenfall, kyrk-
verk och korunnas och höjds. Där kunde en få se
konung. En som hade korungens kran hade ett ko-
nunn. Han hade röd lura och gick och spatserade,
och ibland hjälpte han dem till korunnas påsar.
De som var där höjds med Tomben hade god tur,
när ledades de med konung, så fick de tur.

4495

Blekings
Bräkne hd
Bräkne lsg
nymt år 1934

nymt. Elin Jeppsson
par. Pär. Pettersson
Föd 1859 i Br. lsg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Mjölkehusen.

Den där gumman i Fogdabäck, hon kunde
göra mjölkehusen de fyra slkten, brända i ändan
och hopsatta med snören, och de kunde palla
horna för andra, så att de inte fick någon mjölk.
Kunde de rika på den där laseu, så han var och drog
ut mjölken, så kunde de frigöra honom. En pige
fick de honom och hon slog till honom, och då sprack
han och all mjölk ut. Den koren han inte igen.

4495

Br. Hoby, Bl.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Glufferson.

Många skulle ut och ta glufferson på julda's natt. Det var en stor gris och den hade en kevel i munnen. Kunde de ta den keveln, så skulle de få mycket fin gräda det året. Men de fick sk. ta sig också, för de kunde bli bitna och bli sjuka.

Gastar.

Gastar kommer jag ihåg, att de talade om för. Det var spårvagnsfolk som blev gastar. De fick ju inte ligga i båg järn. De kunde se dem gå utan hus och med eld i handen. De som kom i deras väg blev så sjuka, de blev gastakraka.

Blekinge
Björns h. d.
B. p. Hoby

4495

uppt. av Elvin Jansson
1934.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Värulven.

Frunkimmes blev förvandlade till musa
och karlarna till värulv. Han var som en karl värul-
ven, och han kunde komma till dem på släthesängarna
och riva och slita i dem. - En gång kom han till en, och
då var det hennes egen man. Han slöt i hennes klän-
ning. När han skrekade till, såg hon frädans ut.
Han kländes på honom. Då sa hon: "Jag tror du har
blivit värulv", och då blev han fri. "Nej ska du ha",
sa han, "jag skall ge dig mer än en betänning, för att
du har befriad mig."

Pjuleken.

Pjuleken kom på folk om vättarna och
alldeles färbända den, så att de inte kunde köra
sig. Jag vet inte vad det var för väget, men den var
bort en liten lund, som låg på brödet på en.
Kunde en då lå på den och säga: "Jag tror det är pjuleken"
så slapp en den.

4495

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Varsel.

Om du ser krigshävar i luften, så
skall det bli krig. För 50 år sen var det en som hette
Silda, och hon talte om, att hon såg krigshävar i luften
och blodet rann. Men se det var nog lagring.

4495

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Förebud.

Den vintern för dry hundra år
ringa var kall. Det var förebud.

En kloke gudbe.

Täal Aleholm var kyrkoaktmästare i
Bäckabyd. Han hade svartkonstbete och betade sjuk-
domar och ställde hem skuld gods.

Käina smör skärbordets morgon.

Det var en gammal i Fogdarens, som de
sa stod naken på gällrebeten skärbordets morgon,
när de best till kläderna, och kände till sig allt
smör, som grannarna skulle ha, och sen kunde
inte de kända. Men om de fäls syn på henne, när hon
stod där och kände, så kunde hon inte kända från
den smöret.

Folkmedicin.

Min mor och mor bror bodade Linnéa, när
hon var liten. De plockade vis rötters bävande till frö-
landes och ligandes, innan solen gick upp.

Läraren i Hållaryd talade om, att för öron-
spräng skulle de ta dagg på kyrkogården och samla i
en handduk och vrida ut det väta i örnen. Det skulle
hjälpa. De skulle göra det midnattsmässigt mitt i
natten. De hade gjort det under lärarens levn.

För närde de folk för dödsdansen. Jag
hör, att det var någon sorts bekräftelse och undräktning i
sinnet och ångslan. Då måtte de med en tråd från al-
la lederna och slog en kum för varje led, så att det
blev nio kum. De tråden skulle de sedan läsa om
sig i nio veckor.

Mehunge
Brikke 2: d.

Brikke 2: d.

1934

4495

Uppr. Rön Jern

Vullsten

Ben. Kierstin Petersen

f. 1859 i Malmø - Stoby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

När barn synade bort, så hade de skä-
van. Då skulle man skapa en skumur och ta guset
och lägga i vatten. Sen skulle man tälja av vatten och
ge det lilla barnet.

Sonliga barn hade skroflar. Då hödde de,
att det var kyrkodropp, och då skulle de ställa sig
vid kyrkostaket och lå dropp där och ge barnet, för
det hade droppat på modern, när hon gick med barnet.

4495

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

Somliga barn hade älskbläst. Det var som
röda flammor. På tog man en vasspipa och bläste
så starkt igenom, så blev det br.

Nå vi gick i skolan, brukade mor bänna
på oss små vita kvicksilverkuler och så krut i små
fina påsar på lansen, för att vi inte skulle bli smitta-
da av skalle.

Vädersleksmåske.

Om vinterbröden eller vintergaten var
skarp, så skulle det bli snö i vinter.

Färor som hotade barnsängskvinnan.

När en kvinna hade födt barn, skulle hon inte gå ut på en hel månad, för då kom skumman och troll och förvillade henne. Tunnan hon hade gått i kyrkan, skulle hon inte gå under den himmel. När berättade så mycket sådant där, men jag kommer inte ihåg hur det var. De fick alla sig för att gå ut utan sällskap, men hade de något korband på sig, så hade det ändå inte varit med dem. Skäl hjälpte också.

Björkinge
Björkinge
Björkinge
1934

- (Uppg. 25. Ulfbergsson
4495
Ber. Martin Peterson
född 1859 i Björkinge Höb)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

Julseder.

Vallhundens på Lilla Värjövila, som
vaktade fåren, skulle ha av alla sörjarna mat på
julsåten för att det skulle bli lugn med fåren under
året. Och alla kreaturen skulle ha både mat och
annat.

Julotta i Ronneby kyrka.

Första gången jag var i Ronneby kyrka
vid julottan, så var vi ett stort sällskap och vi
hade bluss med oss. Jag var väl tio år då.

Bära ut julen.

Aldrig skulle någon få bära ut julen
fria, utan alla som kom under julen skulle be-
kras.

Se sin tillkommande julnatten.

Det var en pojke som skulle se, vad
från han skulle få, så han skulle sitta julnatt i
ett rum och inte ha läst. Det gjorde han, och hon kom
dit på natten i bara linbyxor. Och då sa pojken: "Du
vill jag inte ha". Men då valnade hon, och de skulle
lämna henne belåden, så att hon kunde ta sig hem
dagen efter. Men de blev gifta ändå.

Se sin tillkommande.

Den julesdagerna hade tre vackra flickor,
och de skulle sitta hos en gammal gramma och
vaka julnatt för att få se sin tillkommande. Kl. 12
fick de höra klokska ringa, och då rusade de till
kyrkan, men då var klockan bara 12 på natten. Men
de dog det året.

De skulle sitta med två glas framför sig
julanatt, ett med vin och ett med vatten. Så skulle de
fin se sin tillkommande. Tog han vinglasen, så skulle
det vara en fyllshund, tog han vattenlasen, så skulle
han vara lyckos. — Det var två flickor, som valde,
så kom den ena, och han tog vattenlasen. Men den
andra tog vinglasen, och han blev en drinkare. Den
ena flickan blev gift med den som tog vattenlasen och
hon blev lycklig. Den andra blev gift med den som tog
vinglasen, och hon blev olycklig.

Blekinge
Beaknehol
Beakne-Hol
Mys - 1934

4495
Mys
Beakne-Hol
Född 1859 Beakne-Hol

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Staffans skede.

Staffans skede skulle de rida andra
jul. Då red de på linor eller slakar, en stor rad
med folk. Och de kläddes ut sig med allt möjligt.
De red här uppe på vägen. Stora Rönjömåla-Lasarna
och Sundens och många andra var med.

L Dra ut julaboken.

De skulle varken göra rent i stalle
eller annars juldagen. De skulle de ut ändå's
morgon och "dra ut julaboken" först hemma och
sen hos gramma. De kunde börja kl. 12 på natten
na. Fick de så reda på det på gården så skulle de
in och ha kaffe. - Det gjorde de här på Lilla Brorö.
De för en 65 år sen. Jag fick opp koka och koka kaffe,
när de skulle ut och dra ut julaboken. De gjorde för-
stär ligna också, om de inte fick någon tuktning. J

oc. / an

Skjuta ut det gamla året.

De sköt ut det gamla året nyårsafton.
Det var skott på skott alldeles vid gästerna. De
hölls på långt ut på nätterna.

Nyårsmyt.

Så dant som det första nyårsmyt var, så skulle alla myn under vintern lida. Själarna skulle också belysa något då. De skulle se efter, om nyårsmyt gick in i kräftan, oxen eller vattumman eller något annat. Det brukade för säga. Han dog för 34 år sen.

Blekinge
 Bäckens hd
 Bäckens Koby
 Gt. år 1934

4495

Gt. år 1934
 Bar. Peter Peterson
 Född 1859
 (Bar. Koby)

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

37

Bära skärman trellomafon.

Trellomafon skulle de bära skärman. De
 samlades en skock drängar och hade ett lyse på en
 slake, och så gick de omkring och spingde, men jag
 minns inte vad det var de spingde. Jag tror det var
 jätte: 'En skärma led på liket stig'.

Bräkne
Bräkne hd
Bräkne-Hoby
Född 1934

4495

And. Helen Jeppesen
Ber. Kristin Petersen
Född 1859 Bräkne-Hoby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

38

Värfundagen.

Värfundagskvällen skulle de springa bar-
fota runt byggnaden för att de inte skulle bli bosa-
byggna under året. Det brukade vi göra på Lilja Kr.
sjöbåla. Och så skulle vi lägga oss vid dagolus, för
annars fick vi inte inhämta tidigt.

Långfredagsris.

Långfredags morgon skulle de som lig
och sov länge ha ris. Då kom de och pickade dem.

Blåhullafärder.

Skärborsdagskvällen skulle de rida till Blå-
hulla. De red på ugnsternsten. — För att skoja med
lunga flickor kunde de klippa ut raka och ugnsternsten
och fästa på dem.

Se solen dansa.

Påskedagsmorgonen skulle de opp på berget
och se solen dansa. I Rönneby gick de opp på Sil-
verberget. Det är inte så långt sen.

Drömmar om sin tillkommande.

Midsommarnattens skulle de plocka
något sortens örter och ha under huvudkudden, så skulle
de se drömmar om sin tillkommande.